

Streszczenie

Celem niniejszej pracy jest próba opisu kompetencji komunikacyjnej osób ze spektrum autyzmu. Posługuję się przy tym narzędziami, jakie daje pragmalingwistyka oraz założeniami, wpływającymi z teorii umysłu i procesów mentalizowania.

Rozprawa podzielona jest na dwie główne części: teoretyczną oraz praktyczną. Część teoretyczna składa się z trzech rozdziałów. W pierwszym zatytułowanym *Charakterystyka autyzmu* staram się odpowiedzieć na pytanie, czym jest autyzm. Przywołuję różne teorie dotyczące etiologii tego zaburzenia, a także porównuję najpopularniejsze skale diagnostyczne. Omawiam również najbardziej wybrane nurty w terapii osób ze spektrum autyzmu.

Drugi rozdział *Komunikacja osób z autyzmem* taktuje o kompetencji komunikacyjnej oraz kompetencji językowej. Przedstawiam w nim periodyzację rozwoju mowy dzieci. Dokonuję porównania rozwoju kompetencji językowej i komunikacyjnej dzieci neurotypowych oraz ze spektrum autyzmu.

Trzeci rozdział jest uzupełnieniem rozdziału drugiego. Wyjaśniam w nim, czym jest teoria umysłu i jaki ma związek z kompetencją komunikacyjną.

Każdy z powyższych rozdziałów został wzbogacony o przykłady potwierdzające teoretyczne założenia, pochodzące z moich doświadczeń zawodowych w terapii z dziećmi z autyzmem.

Część praktyczna rozprawy jest owocem ponad czteroletniej pracy z osobami z tym zaburzeniem. W tym czasie przeprowadziłam kilkaset rozmów z dziećmi i z dorosłymi, którzy mieli zdiagnozowane zaburzenia ze spektrum autyzmu, a także z ich rodzicami.

W rozdziale czwartym *Analiza rozmów dzieci ze spektrum autyzmu* na podstawie założeń zebranych w rozdziale drugim przeanalizowałam 15 rozmów z dziećmi z ASD. Teoretyczną bazą tychże badań stała się dla mnie pragmalingwistyka, której podstawą jest teoria aktów mowy Johna L. Austina, rozwijana przez Johna Searl'a oraz zasada kooperacji Paula Grice'a. Istotne stało się tu rozróżnienie pomiędzy znaczeniem zdania a znaczeniem wypowiedzi. Dzięki tego typu analizie można rozpatrywać rozmowę nie tylko na poziomie semantycznym.

Rozdział piąty *Jak dzieci z autyzmem rozumieją ukryte intencje?* powstał w wyniku kompilacji założeń pragmalingwistycznych związanych z zasadą kooperacji i implikatur Grice'a oraz teorii umysłu i wynikających z niej procesów mentalizowania. Narzędziami

sprawdzającymi umiejętność odczytywania intencji stały się test maksymalnie konwersacyjnych, który opracowałam samodzielnie na podstawie badań Simona Barona-Cohena oraz historyjka stworzona przeze mnie na potrzeby niniejszej rozprawy. Uzupełnieniem badań jest test zwodniczego pudełka. Ostatni rozdział pracy stanowi podsumowanie całości rozprawy.